

Концерт за 100 години от освещаването на катедралата „Св. Александър Невски“

Светлана Димитрова

На 22 ноември в криптата на храм-паметника се състоя концерт на Смесения хор при ПКСХП „Св. Александър Невски“. Миряни и клир в присъствието на Негово Светейшество Даниил, патриарх Български и митрополит Софийски аплодираха великолепните изпълнения на певците. В тържественото събитие участваха двата музикални състава към катедралата: смесеният хор с диригент Георги Еленков и помощник-диригент Мария Вълчанова, както и ежедневиият мъжки квартет към храма с ръководител Иван Янакиев.

Фотограф: Стефка Борисова

Д-р Георги Еленков подробно представи на публиката богослужебно-музикалната история на катедралата, на Смесения хор и развитието му през годините от първото участие до наши дни. Той разказа за диригентите, които са се грижели за високото ниво на изпълненията, а

много от тях са създавали и творби, които да бъдат изпълнявани в богослуженията.

Освещаването на храм-паметник „Св. Александър Невски“ се извършва в продължение на три последователни дни – 12, 13 и 14 септември 1924 г., като за тези първи богослужения са ангажирани едни от най-изявените хорови колективи и диригенти в София. Едва през 1927 г. църковният композитор и диригент Апостол Николаев-Струмски сформира смесен хор към храма и го ръководи. По негово време се осъществяват поредица от концерти в София, Плевен, Велико Търново, Варна, Стара Загора, Пловдив, както и в Будапеща (Унгария).

За главен диригент на хора през 1935 г. е назначен проф. Добри Христов – една от най-авторитетните фигури в българската музикална култура по това време. Негов наследник през 1941 г. става Ангел Попконстантинов – изтъкнат диригент, композитор и педагог, който е с хора в продължение на 36 години – до 1978 г. Доц. Димитър Димитров продължава традициите на своите предшественици, като поддържа и обогатява огромния репертоар на хора и остава негов ръководител цели 46 години, през които го превръща в емблема за православната музика в България.

В концерта прозвучаха специално създадени песнопения от всички тези ръководители на хора, както и едни от най-известните православни творби от Павел Чесноков, Михаил Иполитов-Иванов, Марио Милушев, Петър Динев, свещ. ик. Кирил Попов, Степан Дегтярков, архимандрит Теофан, Михаил Слонов, Фьодор Дубенский, Александър Архангелски. Солисти на Смесения хор бяха Силвия Тенева, Доброслава Михайлова, Стефан Димитров, Николина Панкова, Христина Стоянова.

С голяма любов Георги Еленков спомена и името на проф. протопсалт Мирослав Попсавов, негов преподавател по дирижиране от Музикалната академия в София и учител на цяла плеяда диригенти, в които запалва интереса към многогласната богослужерна музика и който присъстваше лично на концерта. Не беше пропуснат и световноизвестният бас Борис Христов, който благодарение на изявите си с хора на „Св. Александър Невски“ печели стипендия от правителството на Царство България, с личното участие и подкрепа на Цар Борис III, за да учи пеене в Италия. През 1965 г. басът е за първи път в родината след заминаването си по повод смъртта на своя брат Николай. Дошъл в храм-паметника да запали свещ, в паметната книга на Патриаршеската катедрала той записва: „с душевно преклонение и умиление пред Божия храм „Св. Ал. Невски“, в който се утвърди моята християнска вяра, вместе с музикалното ми

възпитание в църковно-славянската музика“. По-късно, през 1976 г. в Патриаршеската катедрала той прави първите си записи на църковно-славянска музика в България. За тях, въпреки наличието на първокласни държавни хорове по онова време, Борис Христов предпочита за партньор хора на храм-паметника „Св. Александър Невски“ под диригентството на Ангел Попконстантинов. Днес тези записи са сред световната музикална съкровищница, а на най-големите празници у нас звучи възгласеното от големия български бас многолетие. Такова прозвуча и във вечерта на концерта след словото на Патриарх Даниил, в изпълнението на което се включи и публиката.

През цялото време на тази толкова стилно подбрана и изключително професионално поднесена програма си мислех, колко е хубаво често да имаме възможност да бъдем на подобни събития. Освен красотата на музикалното изживяване много подходящо беше и анимирането на целия концерт с премерената информация, припомнянето на цялата история на хора. Със сигурност тя може да се открие днес много лесно, но съвсем различно е, когато бъдат поставени на точното място подходящите акценти, когато бъдат изведени на преден план важните имена и творби.

Фотограф: Стефка Борисова

Преди време бях на друг концерт на същия състав в храм „Св. София“ отново под диригентството на Георги Еленков. Както тогава, така и сега почувствах безкрайно блаженство и наслада. Цялата тази музика, създадена за да възвисява човешкия дух и да го приближава до Бог, би било добре да излезе извън храма, извън литургичния цикъл и строгия канон, да достигне и до тези, които по-рядко или никак не посещават църквите. Разговаряла съм с г-н Еленков и разбрах, че това е трудно осъществимо. Обикновено църковните хорове, които майсторски владеят интерпретацията на тези творби са свързани много тясно с ежедневната богослужерна дейност на църквите. Те не са с постоянни състави, обичайно хористите имат други професии и когато трябва да се натовари програмата с още концерти възникват проблеми.

Но с този концерт смесеният хор към катедралния храм и неговите млади диригенти смело пристъпиха към второто столетие.

На многая лета!